

*Ett demokratiskt mångfacetterat och öppet samhälle, med välfärd för alla, fundamental yttrandefrihet och social och kulturell mångfald. Och vackra slott med härliga trädgårdar. Det är ett samhälle att glädjas åt för alla medborgare. Införande av republik i detta samhälle är demokratiskt rättfärdigt. Många av våra ledande politiker sympatiserar i själva verket med denna tanke. Träd fram! skriver **Tomas Ohlin**, aktiv i Folkpartiet Bromma och motions-skrivare i riksdagen, adjungerad professor*

med inriktning åt informationssamhällets utveckling, på senare tid med ökande betoning på demokrati med tydligt medborgarinflytande.

Republiken Sverige

Monarki eller republik? Man möter numera frågan rätt ofta. Monarkins försvarare menar att kungen sköter sig väl. Ja, det kanske kostar en del, på statsbudgeten, att hålla allt detta kungliga. Men det kan det väl vara värt.

Många gläder sig åt kronprinsessan Victoria, en imponerande kvinna, suverän med sin klokhets och sitt goda omdöme.

Och internationellt, därtill, nog är kungen och drottningen goda representanter för vårt land. Något som underlättar våra internationella relationer, visar fram vår vackra kultur, och naturligtvis främjar möjligheterna till industriell export. Det kulturella, ekonomiska och nationella värdet av allt detta ska inte underskattas.

Så varför då så ofta denna diskussion? Det finns ju sannernligen viktigare ting för oss ändå, i dessa tider. Flyktingproblemen, krig och aggressivitet, utmanade gränser.

Ja, varför.

Låt oss ställa oss den frågan när vi sitter hemma med en god bok, en fullmatad morgontidning, eller framför TV med Nobelfest och allt, och låter tiden speglas.

Ni som förespråkar republik, säger någon, ni vill väl avskaffa allt det till formen så vackra som nu omger det kungliga?

Nej, så är det inte. Vi har tillsammans byggt ett levande samhälle, med demokrati, med mångfald, med stark individuell personlighet, med yttrandefrihet i öppen debatt. Vi har byggt ett samhälle som rymmer effektivitet, och som har stabil välfärd. Det vill vi alla förvisso ha kvar. Vi gillar dessa historiska slott, dessa spännande monument över tid som varit.

Frågan om republik eller monarki rör något annat. Ett ökande antal av oss medborgare vill inte att detta kungliga styre ska gå i arv. Det är ju en enkel sak. Är det demokratiskt och rättvist

att någon enstaka av oss föds upp till statsöverhuvud?

Vi har fullt demokratiskt skrivit in dagens succession i grundlagen. Men - grundlagen talar också om alla medborgares likhet inför lagen. Ändå är för närvarande någon av oss predestinerad till att avvika, genom att vara född till att vara formell statsledare och därmed alltid befinna sig där.

Vår kung har formellt sett ingen rent politisk makt. Men han har tydligt inflytande i vissa rent politiska situationer, till exempel när det ska bildas regering.

Om vi skulle ändra på detta, att detta ämbete inte skulle ärvas, skulle vi då ha kvar samma typ av ansvar? Eller skulle den valda statschefen, som vi kan kalla president, i stället ges ett starkt politiskt inflytande? I många länder är det ju så.

När vi röstar fram vår president, kan vi också ta ställning i den frågan. Det finns skäl som talar för att vi skulle vilja behålla detta ämbete så opolitiskt som möjligt. Vi kunde helt enkelt ersätta kungen med en president, och ge vederbörande i stort sett samma position i staten som kungen idag har. Hen är då vald till detta av folket.

Det skulle kännas tillfredsställande för oss alla. Sverige är ju ändå en demokrati.

Ett alternativ vore annars att ge vår president betydande politiska befogenheter. Det skulle göra relationen till statsministern och statsråden mer ansvarsfullt komplicerad. Frågan kan bli besvärande. En starkt centraliserad politisk modell kan bli riskfylld, inte minst i vår nuvarande politiskt känsliga situation. Hastiga behov av beslut kan dyka upp. Vi kan t ex påminna oss det fatala misstaget med Decemberöverenskommelsen.

Klokt är nog att välja en opolitisk president.

Hur gör vi? Vi skriver om från monarki till republik. Ansvarsfrågorna för statschefen kan alltså likna dem kungen har idag. Det blir en grundlagsändring.

Frågan rör inte bara tronen, utan också tron. I dagens grundlag skrev vi för länge sedan in att den som väljs till kung av Sverige ska bekänna sig till den evangelisk-lutherska tron. Men vi har sedan dess beslutat oss för att skilja mellan stat och kyrka. Vi kan formulera om, till en öppen text, som harmonierar med existerande lag.

Hur skulle själva förändringen från monarki till republik rent praktiskt gå till?

Vi kan börja med att bredda stödet nedifrån. Intresset för republikfrågan har ökat tydligt på senare tid. Vi kan övertyga intresserade kommuner att göra lokala omröstningar. I informationssamhället kommer vi sannolikt i ökande grad att använda sig av lokala rådgivande medborgerliga samråd, och här är ett gott tillfälle. Vi har ju numera nätet, och skarpa identifikationsmöjligheter för personliga ställningstaganden. Lokala rådgivande samråd behöver inte vara särskilt dramatiska. Det kan visa sig att det i några landsdelar finns ett tydligt lokalt stöd för införande av republik. Närstående kommuner kan haka på, och snart har vi en stark opinion.

Och därefter, en nationellt samlande rådgivande folkomröstning. Dess resultat blir utgångspunkt för en parlamentarisk utredning, partipolitiska preciseringar, och beslut av två successiva riksdagar därefter.

Hur länge bör en president sitta? Frågan måste analyseras noga. Den nordamerikanska modellen kan vara en

förebild. Högst två fyraåriga perioder, med val emellan. Och dessutom, alternativet med rundgången Putin – Medvedev, som ständigt avlöser varandra, är avskräckande.

Skulle denna förändring vara kostsam? Egentligen inte, åtminstone på sikt. Mycket av allt det världsliga som disponeras av vår nuvarande kung skulle kunna vara kvar. Statsbesök och resor och högtidstal och Nobelfester. Det mesta av det vi har, helt enkelt. Allt detta disponeras i en republik av vår statschef, en president som väljs demokratiskt.

Så är det ju i många länder. Se runt. Maken till pompa, ståt och stiligheter i många republiker får man leta efter. Presidenter är valda av folket, och utför sin gärning efter bästa förstånd, det må bära eller brista. Brister det, så blir de inte omvalda. Enkelt, i vart fall för oss demokrater.

Den nuvarande svenske statschefen, vår kung, utför idag ett hedervärt arbete. Vårt utgångsläge är gott. Vi kan nog vara övertygade om att Victoria i hög grad skulle göra det om hon skulle bli vald till president. Eljest har vi förvisso ett antal hedervärda personer, med en integritet och respekt som gör dem synnerligen lämpade att kandidera.

Låt oss naturligtvis ha kvar den vackra världsliga form vi har. Ett demokratiskt mångfacetterat och öppet samhälle, med välfärd för alla, fundamental yttrandefrihet och social och kulturell mångfald. Och vackra slott med härliga trädgårdar. Det är ett samhälle att glädjas åt för alla medborgare. Införande av republik i detta samhälle är demokratiskt rättfärdigt.

Många av våra ledande politiker sympatiserar i själva verket med denna tanke. Träd fram! Tillsammans med er blir vi fler och fler.

Kungahusparadoxen

I en artikel på Republikanska föreningens hemsida analyseras det nuvarande kungahusets ambitioner av Per Svensson, författare och kulturskribent, verksam på Sydsvenskan. Svensson utgår ifrån hur Lennart Bernadotte och senare kusinen Sigvard Bernadotte under ganska kränkande former tvingades avstå från sina prinstitlar för att de gifte sig med kvinnor utan titlar.

I dag är det istället originalsagan som gäller, skriver Svensson. Och fortsätter: "Kärleken viftar med sitt trollspö och helt vanliga unga män från Ockelbo och helt vanliga ofrälse unga kvinnor från

Älvdalen blir prinsar och prinsessor. Man skulle kunna tolka detta frivola förhållande till kunglig börd som ett bevis för att monarkin har "demokratiserats". Man skulle kunna slå fast att också kungabarn själva måste få välja vilka de vill gifta sig med."

Svensson menar att den gamla kungliga blodsmystiken byggde på att kungens förkroppsligande av sitt folk, och att det var därför de kungliga inte kunde gifta sig utanför den egna kretsen.

"Moderna kungligheter tenderar istället att grunda sina anspråk på att företräda